

Regoeta de sotscriziions per na maor sconanza de la mendranzes europeane

Un milion de sotscriziions dant che sie fora i 3 de oril che ven. L'é chest l obietif per potenziar i deric, la politiches e la ativitèdes a favor de la popolaziions europeanes de mendranza da pert de un comitat de endrez de la "Minorities Safe Pack". Se trata de n pachet de mesures, na regoeta de propojic, ence proponetes de lege, per renforzer l peis politich delaite de l'Union Europeana e di Stac' che fesc pert. L comitat che met a jir chesta scomenzadiva é de la FUEN, l'Union Federala de la Nazionalitèdes Europeanes che la

procuradora de Fascia Elena Testor é dò a sotegnir. Al dò de na conferenza stampa de instadi, te la senta de Comun General la procuradora a dit che la scomenzadiva é de enteresc per duta la comunanzes de mendranza, e cosicta ence per chela ladina, mochena e cimbra sul tegnir de la provinzia de Trent e spera ence te la condivijion del president Ugo Rossi, adum a duci trentins e coscita del conseier a Trent Beppe Detomas. Ai 31 de aost passà te Suedtirol l secreter del SVP Achammer, l'assesora provinziela Marta Stocker, l'ex president Luis

MINORITY SAFEPAK INITIATIVE

YOU ARE NOT ALONE. ONE MILLION SIGNATURES FOR DIVERSITY IN EUROPE

Durnwalder e l president de anchecondi Kompacher adum a la

jonta à palesà si sostegn a la regoeta de firmes. Ades é la outa del Trentin.

La FUEN é nasciuda tel 1948 a Paris, e dò l Consei de Europa é la più emportanta organizazion che raprejentea la mendranzes autoctones de l'Europa, raprejentan un total de 100 milions de persones che perten a 340 mendranzes desferentes. Defat, al dò di studies, 1 sentadin sun 7 fesc pert de n grup etnich o de na mendranza de lengaz. L vizepresident de anchecondi de la FUEN é l parlamentar de la Val Badia Daniel Alfreider. Anter i momenc de socializazion che ven metui a jir con gaissa e partezipazion, é ence l'endrez de la EUROPEADA.

m.d.

CIMBRO

di Andrea Zotti

Nella storia di ogni comunità vi sono dei momenti e degli avvenimenti che cambiano lo stile di vita delle persone che ne fanno parte. In un primo momento questi cambiamenti appaiono come grandi rivoluzioni. La chiusura parziale degli uffici comunali, il destino incerto del medico di famiglia e la posta a giorni alterni stanno destando non poca preoccupazione tra i Cimbri, soprattutto fra gli anziani impossibilitati a muoversi verso i centri più grandi. Non bisogna però farsi cogliere impreparati dalle novità, per quanto spaventose possano apparire: spesso volte si possono rileggere come vere e proprie soluzioni ai problemi.

Lem afti pèrng iz sichar nèt dèstar – ditza boazparz gerècht. In di lestin zen, vùrtza djar però vil izta khent gitànt zo halta au di khlumman lentar vo pèrge: di provintzn un di aministratziongen soince gèttil vil zo tiana zoa azta di laüt mang lem in soi lànt: pensàrbar lai afti schualn (vor a par djar nà un nà atz Lusérn soinda gebortet a khutta khindar un asó hattma gemakk haltn offe in khindargart un trang vür bichtege prodjètt azpe di "Klummane lustege tritt"), in kontribute vor di arbatar boda pendln, di koriarn boda machan servitzio zuar dar statt alle tage, di ledje afti boténg

'Z lem afti pèrng iz hèrta malamentrar vor di laüt

zoa azta saibe almeno a botége offe in lànt, un vil àndarst. Vor a par djar alz iz gânt gerècht asó: vil laüt hãm defatti detzidart zo stiana zo leba in di khlumman lentar azpe Lusén. In biane zait però – khöbar in a drai mánat in alz, von vorgännate summar vort – vil iz gebèkhst un anvetze baz zo giana vürsnen, 'z parirat soince ke ma saít gânt hintartbart vo draitzekh djar. An earstn dar Kamou, nà in ar ledje boda hatt nemear gemnakk khemmen vorsupft, da sèll von nàüing Gestioni Associate – boda sichar bartnaz tian

gerècht – hatt gespèrt soince uffitschi atz Lusérn, zo haltase offe lai zboa tang afti boch. Zo vorprezza defatti di arbat boda mocht khemmen gemacht, vil servitzi soince khent spostàrt azt Lavrou odar atz Folgrait. 'Z iz a nàüga vo vor a par bochan ke, est balda dar Faccioli geat in pensiong, saibar àna dokhtur umbrómm dar sèll boda hettat gehatt in zo treta in soi platz hatt khöht ke dar magar khemmen auvar vo Rovrait lai a par urn afti boch, un sichar nèt atz Lusérn, furse lai atz Lavrou. Vo ditza però mochparaz nèt lai

preokupàrn: di aministratziong nizzese sa gemövar panàndar pinn Toalkamou un pinn hoachan vo Trña, zoa azta rif in biane zait atz Lusérn o an dokhtur boda mage da stian mearane urn auz pa boch. Ma ditza iz nèt alz: dar bartet hãm gelest afti fòldje odar gehöart in televisiong ke in opp un zuar vünftundraitzekh kamoündar vor Provintz – nèt lai di khlummane azpe Lusérn ma gröazarne o azpe Folgrait – di Post o bart auspèrn un haltn offe un trang ummar di lettarn zboa o dar drai tang afti boch. Sebar bia 'z bart gian zo

geriva, ma azzaz hãm khöht, sichar di sachandar bartn nemear bèkhsln. 'Z tüt ànt seng ke Lusérn iz nà zo vorliara di sèlln drai sachandar bobar alle soince romai gebonnt zo haba da dèstar. Di schult iz però vo niamat: soince sachandar boda sutzedarn ummar bobràll, un zo mochada zaln soince hèrta di lentar vo pèrge. Bar bölln gearn gloam ke 'z iz lai di zait boda bèkhsst. Zerte vert steatma hintar, ma palle barpar bidar vennen in bege zo giana vürsnen.

MÖCHENO OA'NA VAN SCHEA'NESTN JORZAITN: DER HERBEST!

Der herbest en Bersntol

Finalmente è arrivato l'autunno, una stagione che in Valle dei Möcheni ha un fascino particolare, grazie ai suoi magnifici colori che rendono il paesaggio magico e romantico. L'autunno in Valle oltre a essere meraviglioso, ha sempre avuto una grande importanza. È, infatti, il periodo dell'anno in cui la popolazione contadina in passato si dedicava alla preparazione del legname per l'inverno, nonché il periodo in cui le mandrie scendevano dalle malghe per ritornare nelle proprie stalle in paese. Ancora oggi è vivo in Valle dei Möcheni l'antico rito della "Desmontegada", che segna la fine dell'estate e il ritorno a casa di mucche, pecore e capre.

Der herbest ist oa'na van schea'nestn jorzaitn en Bersntol. De pa'm min de vòrb ont en bòlt kònnnt men vinnen an esplosion va vòrben. De pa'm kemmen gel, roat, laransvòrb, golt,

tunklgraea' ont tunklekafèvòrb. De platz van Bersntol parern magichet ont òlls kimmpt schea' ont vòll va vòrb. Der herbest ist òlbe gaben a bichtege jorzait ver de lait van Bersntol. En herbest de lait hom gahòckt s holz ver en binter, ver benn as bart kemmen der schnea' ont vortir bart gaben kòlt. De mander ont de baiber van Bersntol en herbest hom nèt lai gahòckt s hólz ober sei hom gor klaup de patatn van gortn, de kestn, de kobes ont òlla de dinger as en summer hom sa galeickt en gortn ont as en herbest saigaben paroat za klaum au ver za dòra leing sa vòrt ver en binter, dermitt za èssen sa vour as bart gaben der binter aus. De lait van Bersntol en herbest hom nèt lai' aucklaupt de patatn, de kestn ont òlla de dinger as de hom gahòt en gortn, ober sei hom gor trogt bider hoam en saí stòll òlla de vicher as en summer saí gaben as en pèrg. Quase òlla de pauern van Bersntol

a vòrt hom gahòt de vicher. Vil hom gahòt de kia', de schof ont de goas, ont en summer hom se sa trogt za èssn s gros as de hoach, as de pèrg. Òlla de vicher ver drai, viar munet saí plim en malga ont dòra ben as ist gaben garift de summer saísa umkeart en de stelder en de lanter van Bersntol, òlla kan saípauer. En summer ben as de vicher saí' gaben as en pèrg de pauern hom gamòcht s heib ver en binter, de hom gahòckt s gros as ist gaben en de bisn, de homses zuacklaupt ont trognt as teicht, ont dòra en binter hom se sen gem en de vicher as saíplim en stòll. En binter de vicher hom nèt kinnt èssn aus avai s ist gaben der schnea, asou pet en heib as de pauern hom gamòcht en summer, hom sa kinnt gem s èssn en de vicher ver en gònz binter. De mearestn lait van Bersntol a vòrt saígaben pauern, ont hom galept pet sèll as de hom gamòcht en hoff: der kas, s schmòlz, de lugane-

ge, de panzeta, der speck, s mel, s kraut ont vil òndra gueta dinger as en binter hom sa gèssn. Nou hait en Bersntol saí' lebet de doin tradizionen, de tradizion van hólz, de tradizion van klaum zua òlla de guatn dinger van gortn ont zan leistn de tradizion va de "Desmontegada", ont men glabt as nou ver vil jarder bart asou plaim, avai òlla de lait van Bersntol tea'sen hòltn en de doin usanze ont billn as de scheltn en vir gea'.

Sabrina Fuchs